

1917

3.1. 3 s.
5.1. 1 s.
18.1. 2 s.
25.1. 2 s.
14.2. 1 s.
16.2. 3 s.
24.2. 1 s.
13.4. 3 s.
16.4. 3 s.
20.4. 3 s.
23.4. 1 s.
29.4. 4 s.
3.5. 1 s.
8.5. 3 s.
9.5. 1 s.
14.5. 2 s.
18.5. 4 s.
27.5. 3 s.
30.5. 2 s.
16.6. 2 s.
22.6. 2 s.
4.7. 3 s.
11.7. 2 s.
18.7. 2 s.
23.7. 1 s.
9.8. 2 s.
17.8. 3 s.
29.8. 1 s.
12.9. 1 s.
13.9. 2 s.
20.9. 3 s.
1.10. 2 s.
4.10. 2 s.
7.10. 1 s.
9.10. 3 s.
11.10. 2 s.
16.10. 3 s.
18.10. 2 s.
22.10. 3 s.
23.10. 1 s.
27.10. 3 s.
31.10. 2 s.
1.11. 1 s.
5.11. 3 s.
7.11. 1 s.
10.11. 2 s.
13.11. 2 s.
22.11. 1 s.
24.11. 2 s.
30.11. 3 s.
5.12. 3 s.
11.12. 4 s.
21.12. 2 s.
25.12. 2 s.
29.12. 2 s.
31.12. 2 s.

12) 418 s.

Hyvinge. 3 jan - 17

Herr Forstmästare.

Jag tackar för brevet, vet ej om jag rätt förstått det - jag har ej på mitt samvete mer än två små teckningar, sända före jul, och där talas om en "målning" - kanske en missgning i hasten före slädpartiet. Tycker det redan borde bli för mycket av HS i Ert rum.

De hade sagt till Hanna att hon ej skulle signera så men hon var envis. Före jul voro de här, hon har vuxit och börjar likna brodern ansigtet smalare, näsan högre - och liknar fru Juh. Aho. Sedan dess har jag levat i en annan värld, det är nästan inte jag som målat, läst poesi, och skrivit hvem vet hvad till Er förr.

Min mor var ganska dålig och när gamla bliva så kraftlösa är det sällsynt att de riktigt återvinna sina krafter, en sjukdom går lättare över. Nu är hon mycket bättre, skulle nog gerna se Er, och jag törs ej säga att jag varnat Er. Hon måste i allt få sin vilja fram - men en bekant som kom började gråta när hon såg henne, jag hade svårt att sedan förklara varför. Kanske kommer snart den stund då jag får säga all målning farväl. Då säger jag också Er farväl, man skall ej kasta en skugga över andra. Men Ni har varit så vänlig, har hämtat så mycken glädje med Eder, det blir ej lätt.

Det var något vackert Ni skrev om själen, och om ödemarkens själ i Er bok. Den första berättelsen var lättare att förstå än den andra. Varför kan jag ej mitt fädernelands

språk!

En dag försökte jag måla - förstörde.

Ett par dagar har jag sett ut - om Ni ändå skulle passera Hyvinge. Nej, Ni njuter nog av helgens nöjen i Norden.

- - -

En person vill köpa en "tidigare", 'representativ' tavla av mig - jag eger ingen annan än den min bror lämnat till Hr. S.man till försäljning. Jag tror min bror begär så mycket att ingen vill ha den, och Hr. S.man ännu mer. En gammal bretagnertavla. Jag har fått en bok, "Zanoni", av Bulwer, ofta vackra tankar, fantastiskt och man tänker på 'Chagrinskinnet' men inte är det alls så bra, inte så snillrikt. Jag har tyckt mer om en annan Bulwer i min ungdom. 'Ballader'na har jag läst ballader äro vackra. En bok av Jörgensen 'Taarnet' ligger än oläst, jag läste i ungdomen tidskriften 'Taarnet'.

Och här stå Edra böcker på min lilla hylla i rad - och kanske stiger Ni in i morgon.

Allt är mörker i rummet bara i ljuscirkeln på bordet lyser min lilla kaktus så röd. den blommar så ovanligt rikt i år, blomma vid blomma. Mycket jag tänkt säga minnes jag ej nu, denna stund - och nu är stunden förbi, annat kallar mig. Min mor sänder sin hälsning.

Er tillgivna

Helene Schjerfbeck

Varför skulle det misshaga mig att Ni pratar - i brev -

det är ju så roligt jag är bara rädd för piedestalen man
stöter sig när man faller ned.

Hyvinge. 5 jan. 1917

H.F.

Fick idag Edert brev, och ser att Ni ännu har en resa i tankarna. Kommer Ni då in hit, få vi nog prata litet fast jag mest är "den tjenande systemen" då, min mor måste skonas, och så kunna vi ju gå ut och äta middag, på restaurant! Bjudning till Petrograd kom i går (7 mars tror jag) huru skall jag få något färdigt flickan är bara ledig om söndagar och hela helgen har blivit försummad. Det är bara 1 timme i gången jag har henne här. Välkommen

E.T. H. Schjerfbeck

{ Postkort }

Hyv. 18 jan - 17

Ni reste och, och vi hade ledsamt. Litet läste jag på kvällen om 'fosmestari' - det är allt hvad jag läst ty lördag, söndag låg jag. frosskakningar, men det blev ingen feber. Såg söndag litet på modellen men orkade ej måla, får nu vänta med det till nästa söndag. - och i dag, torsdag, kommo proven från Lilius & Hertsberg.

Hvad skall jag säga?

Om Ni ville hålla den lilla teckningen som ett minne bara, der är för mycket vekhet för att kunna reproduceras, det är min enda tanke. Bokstäver och sådant är ju bra, de behöva ej vara vitare - men ansigtet -

Jag kunde ej uthärda att Ni hade något så dåligt i Edra böcker. Hvad skall man göra. Jag ser att det måste vara en kraftig linje, en kraftig ton på ett ställe och intet mer.

Så som en Ehrström gör det, och så som det kommer någon gång ur pennan, omedelbart. Hvad jag är ledsen. Hvad tänker Ni?

Det har kommit en inbjudning att ha en större grupp arbeten på Åbo årsexposition. Om det bliver något av Petrograd utst. (den lockar mig) så kan jag ej ha det i år, de äro begge i mars.

Jag hade beställt modell i dag, har nu [-- överstruket] målat en halvtimme på cirkusflickan och nu skyndar jag att få detta på posten i tid, kan ej sjelv gå ut i kölden.

Jag hade annars mer att säga, hur roligt det var tisdag o. torsdag, och hur klart Edert porträtt nu står för mig, i komposition i färg, bara en liten teckning någon gång så är det allt som behöves. Skall jag få göra det, skall Ni ännu giva mig mer, hur vågar jag hoppas det. Och hvad jag tyckte Ni hade 'vuxit' på dessa år. - Minnes Ni ett ryskt poem, floden det är hans hjärteblod som rinner, hela landskapet har han skapat den lilla människan som ligger på steppen. - Jag måste skynda och jag är så sorgsen i grunden för det jag tecknat så dumt. - här var just främmande, mer härnäst

Er tillgivna

Helene Schjerfbeck.

Hyvinge. 25 jan - 17

Böckerna kommo för några dagar sedan - och jag har inte haft mod att skriva till Er. Mitt sista brev gör mig olycklig bry Er inte om min mening - se bara sjelv så förstår Ni att jag icke kunde skriva annorlunda. Hvad Ni fått för ett bråk och obehag.

Er helsning i går ger mig mod att krypa fram ur mitt håll igen - när allt är ljust, gladt, hvad betyder då min dumhet - det var ju inte den goda viljan som saknades.

´Ljust, gladt´ det gör mig godt att höra, hvad det än var som förmörkade allt en tid. Kanske bara en influenza som förgiftade blodet en tid.

Men nu ser Ni framåt, och hvem skulle se det ljust om ej Ni, tänk att kunna njuta så av konst och förstå den^x och få sin längtan att se tillfredställd, resa mot nya himlar och nya färger, människor och målningar - och kunna läsa. Nej, jag törs ej tänka på allt det der, det kunde vakna en längtan att se, leva och måla.

Nu tänker man på dagen "i afton, i min säng, får jag läsa Balzac", det är trevligt. Der händer något, der leves, och denna har en stor friskhet, blir något hemsk. Man minnes Jonas Lies mor, när hon var gammal och låg till sängs hade hon en låda böcker mot fötterna, hon var en kort menniska, det var bara franska romaner, hon behövde den galliska klarheten som motvikt mot sin fantasi. - Först läste jag ´Moln-budet´ och skall alltid minnas den, en del av ´Rysslands^x en gång skriver Ni en bok om finsk, eller annan, konst, kanske. ja inte om mig, man kan ju blanda ihop finnar o. andra, allt hvad man tycker om

sång´ hade jag läst. Och om den lilla flickan, den naiva, roliga och livet der uppe, nu vet jag hvad Ni gör. Landskapet känner jag - och först trodde jag som hon att Ni levde i skogen, såg Er bara mot denna bakgrund visste intet om Ert liv förresten. Och efter allt annat väntar Hamsun mig, något att njuta av.

Nu målar jag akvarellkopian på hvilodagarna och de tre på arbets-dagarna. I stillebenet har jag övervunnit försiktighetsperioden som kommer sedan man först tycker sig ha fått fram något, och som förstör Nu är det tjockt måladt, med stora tag. De andra vill jag ej säga något om nu. I Åbo har jag sagt nej ty den andra utställningen kommer till stånd under "liflig anslutning från artisternas sida", och jag tycker äventyr äro roliga - man skall bara inte vänta sig något. Den är först i april.

Hvad det var för goda dagar när Ni var här - och Ni klagar aldrig över de trånga väggarna, den lilla vrån. Blommorna stå lika friska ännu i dag - 2 veckor. Min mor var också så nöjd att se Er. Men man glömmer att säga både viktigt och oviktigt.

Om Ni kan resa i vår så får jag väl sedan höra om hvad Ni sett, Ni kan beskriva en tavla så att man ser den.

Det är afton, jag måste sluta

Er tillgivna

Helene Schjerfbeck

Ni tycker nog det är roligt att arbeta för andra der uppe fast Ni inte säger sådant.

Hyv. 14 febr

H.F.

Det var nästan förvirrande att se så många avtryck och i morgon skulle jag troligen döma annorlunda Skyndar nu att få dem på posten och har märkt de i mitt tycke bästa med en I, de därefter med II, skrivit ton på dem jag finner vackra i ton. Dessa äro bättre än de första - en utan namn är vacker i ton och så utplånad att man ser att det ej är som originalet. Jag ville föreslå att, om Ni verkligen vill avsända dem sedan, jag finge retuschera dem, ibland blir en linie borta, allt annat är bra, sällan kommer allt ut på en. - Det blev så kort sist men jag hade trevligt, och ser ännu T.Lautrec i litogr. för mig. Måste nu sända detta för att det skall gå i dag

e.t. H.S.

14.II.17 [Poststämpel]

[Postkort]

Hyvinge 16 feb.

1917 [E.R.]

Det blev för kort tid sist att skriva allt om proven, min mor har åter varit sjuk, katarr, och jag får ej ro att tänka på målning. Dessutom måste man passa på när någon går till posten, det har varit för kallt för mig.

Jag tycker nu som förr, att det är synd om Edra böcker. Märket är stort och utan valörverkan, det borde göra ett friskt intryck när man öppnar en bok, och det gör det ej. Det måste i värsta fall klistras så litet fast att man kan taga bort det - i bästa fall får Ni ett annat bokmärke - Ni skall en gång se saken så som jag nu.

Nu får jag läsa Ahtelas bok^x i ro, der var annat jag ville ha hemsänt först. Sedan kommer Keats.

Var Ni här när min bror sade att tavlorna äro på väg, han hade talat med Hr. Strindberg. Allt hopp om den stora assuran-
cen är ute. Den person som köpte min tavla är en finne bosatt i Stockholm o. gift med en fr. S:ff. (ölbryggarfirman).

Jag tyckte mig märka att Ni hade tyckt mer om en Åbo-utställning - men löftet var redan givet när den bjudningen kom, och det är nu bara en gång i P.grad. Och kanske får jag ingenting färdigt för den heller, det passar ej för mig att ha ett mål, en datum [Sic!] framför mig.

Två gånger har jag glömt att fråga hvad riekko, riekot egentligen är? där är björn, men vad är riekko. Vår flicka^x där är saker jag ville förstå.

vet det inte.

Nu ser solen genom molnen igen, och man hade lust att en gång njuta en stund av något - inte tänka, inte alltid tvinga sig framåt, framåt - ty det går ej.

Är det ej nog att Toulouse-Lautrec gjort något vackert och man njuter av det. När jag såg det där huvudet förstod jag mycket bättre det vackra i hans konst, så förfinadt.

[överstruket] Det behöves färg för att jag skall förstå, gips t.ex. begriper jag inte. Och nu målar jag bara grått i grått det blir så rysligt. Men jag skall göra som vildmarkens djur, och en annan, inte tala om det rysliga.

Farväl

Er tillgivna

Helene Schjerfbeck

[På särskilt papper]

Min första beskyddares namn får ej glömmas. Med. professor G.Asp, min fars vän, var den person som bekostade mina första måleristudier i A.v.Beckers målarakademi i Laboratoriehuset i H.fors Hans hustru åtog sig sednare att arbeta för ett stipendium från Staten [Sic!], vilket också erhöles vid min första utrikesresa i okt. 1880. Med gamla "Storfurststen" anträdde färden via Reval till Lübeck, derifrån till Paris der jag vistades som gäst i det Runebergiska hemmet och var elev av Gustave Courtois (atelier Colarossi).

Bretagnerbarnen målades i Concarneau den första sommaren
(1881)

H.S. itse kirjoittanut. [E.R.]

Postkort, stämplat 24/II-17.

Forstnästaren

H. E. Reuter

Torneå

H. F.

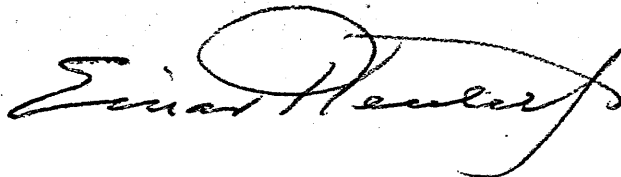
24 feb

Jag fick just nu veta att våra tavlor äro i Helsingfors och att H. Strindberg lovat sända dem därifrån till Torneå. Hoppas det redan skett. Intet arbete här, bara katarrer. Ahtelas bok är fin.

H. F.

H. Schjerfbeck

Avskriftens riktighet bestyrkes - originalet har jag skänkt till Fru Kerttu Rydmans samling av konstutklipp, avbildningar etc i Björneborg.

Hyvinge. 13 april - 17

Herr Forstmästare.

I dag 2 brev och kataloger. Huru skall jag tacka för all den rikedom Ni skänker, nu som alltid. Men det är så rikt att jag länge skall läsa och tänka, vill nu bara i första ögonblicket tacka Er, utan att tala om konst.

Jag trodde att Edra tavlor ej voro med i Petrograd, men fick så höra att de avgått som Hr. Rissanens handbagage sedan de andra redan voro avsända, och nu äro de där. Torsdag gingo de andra av och fredag skrev min bror och frågade mig hvad han skulle göra med Edra, ett mitt brev [Sic!] skrivet måndag^x måste ha kommit bort. När andra vågade sända, och "Frun" betalar assurance, bad jag min bror föra dem till Ateneum, jag tror nemligen det ej så snart händer något oroande. Utställningen öppnas den 15 april, och jag hoppas allt kommer oskadat tillbaka, för Er skull.

Der är något jag hela denna tid velat skriva, något som ej blev nog tydligt sagt, och nu säger Ni det sjelv. Det var ej endast min tro på Er som bestämde min åsigt om det efter kriget, utan också min erfarenhet - man kan ej rivs mellan två starka makter hela sitt liv och behålla sin kraft. Hela denna tid har jag varit glad att Ni åter sett en skymt av högre, verklig, stark konst, det lyfter en, ger frihet och ro. Och storstadens ensamhet, frihet, jag känner allt det. Ni får ro.

Vet Ni dessa 2 veckor som gått sedan Ni for, de ha varit
^x sedan jag fått alla uppgifter om utställningen

som 2 år. Så många nya tankar, sådana som icke ens vilddjur tala om.

Och ändå finnes ännu kvar längtan att få måla.

I min mors rum sitter främmande jag håller mig här, säger att jag måste arbeta. Hon har bedt mig framföra sitt hjärtliga tack för konvaljerna som hon blev lika överraskad av nu som för ett år sedan och som stått så friska och påmint om Er.

Hvad Ni varit god och snäll, alltid, och nu har Ni funnit tid att skriva allt detta i Stockholm där Ni var för att roa Er, har delat med Er så rikt. Jag förstår att Ni vid arbetet där uppe tänker på de små, de fattigt lottade - men man arbetar för sitt folk när man målar också, och livet har nu olika perioder.

Här vågade jag ej taga modell förrän jag sett huru min mors födelsedag avlöpte. Det blev också sjukdom efter och katarren har gått vidare över mig. Man kan ej börja när man vet att man blir avbruten. Två gånger har jag sedan haft modell, mannen med den matta färgen och de stora dragen, litet skallig hvilket ser fint ut - för en man. Men tänk, när han hämtade sitt barn så var det svarthårigt - jag hade tänkt mig något så ljust. Komponerar ändå inte, tager det som det är.

En sak i Edra brev vill jag redan nämna, sanningen talar Ni om, och så är det, vi måste hålla fast vid den, alltid gå till moder natur när vi gjort en utflykt.

Jag tror Ni skall gå säker framåt nu.

Hvad jag allt väntar vid återläsande av breven, och av allt det i kataloger som jag ej hunnit med än, ty jag måste få tacka Er först! Kan denna resa ej få bli en hvila för tankarna, en tid när de samla ny kraft? Man kommer ganska långt när man ej jagar på dem.

Er alltid tillgivna

Helene Schjerfbeck

Det lilla flickansigtet är färdigt, det långa ljusa håret återstår att måla, men nu skall jag leva mig helt in i den större tavlan, man vet ej när man förlorar en modell.

[Anteckning i marginalen]

Hyvinge 16 apr. - 17

Herr Forstmästare.

Huru har Ni funnit tid att skriva dessa brev till mig, där midt uppe i livet och konsten?

Med brev o. katalog har jag försökt sätta mig in i det 'norske' först. Jag tror allt hvad Ni säger, undrar litet på att Ni ej odelat går in på det "modärna", Ni söker skönheten hvar Ni finner den nu. Där ute blir Ni kanske åter den modärna. Nu sänder jag den 'Norske' tillbaka sedan den franska, der är så mycket anteckningar att man ser Ni behöver dem för något skriveri.

Av Er beskrivning förstår jag huru Munch nu målar, der äro många som tala om konst men Ni kan också tala om penseltag, det förstår målare. Han förändrar sig - ja hvart skall en målare taga vägen, han kan ej länge stå orörlig^x (se Gallén), och lycklig är väl blott den unge som alltid har en ny plats att stiga på, för hvilken allt är nytt. Lycklig den som börjar.

Deberitz tyckte också jag om i katalogen, jag känner igen de egenskaper Ni ger honom och der är Derain-klang i det. Och hvad för han det sedan till? Heiberg ser tunn ut i avbildning, Ni är ej heller entusiasmerad - Tänk, Harriet Backer, henne har jag känt i Paris, en fin, stilla, känslig natur, motsatsen till den stridslystna Fr. Kielland som hon bodde med. Och, vet Ni, i Norge var der en 'pianistinde'

^x de gamla kunde det.

som sade jag var så lik hennes syster Fru Backer-Gröndahl.

Bland tidningsutklipp fick jag mest ut av A. Brunius, så om riktningen.

Och när jag betraktar katalogen får jag mest ut av Deberitz, jordlinien och männen. Lars Jordes 'tidlig vaar' har något vårlikt, och i Munch's tycker jag ej om överkroppen, den borde vara borta. Onsager ser nog målerisk ut och 'Apacherna', Revold, mycket, mycket målerisk. I Sörensen's Cezanne träd ser jag ~~noe~~ [- överstruket] det litet hårda Ni talar om, och Dagfin är visst vacker, fjällen äro vackra och sjön. Skall en framtid i denna förenkling se något tråkigt, för oss är den en hvila, och man behöver ju ej i skrift heller upprepa alla detaljer, man ger sanningen bättre med en antydning. Mycket har jag sett på allt detta, vet ändå att jag ej kan bedöma det utan färgen och detn [- rättat] är ju Norges starka sida Tack för det nöje Ni beredt mig.

Jag var några dagar här orolig för Edra tavlors öde, men de äro nu med de andra. Jag fick veta det sent.

Nu kommer, efter en timme, min lilla modell, 1 år 9 månader gammal, mycket liflig och modig, men denna gång är modren med, kanske går det bättre. Elma Sahrman är åter på fabriken, fadren har kommit hem, sjuk, från Ryssland.

Dr. H. i Wasa önskar en akvarell men jag kunde ej genast sätta mig till det, lovade i sommar, nu måste jag få fullfölja ett ~~arbete~~ en gång.

e.m. Jouko var här, det är en klok pojke, när ett nytt

ord är långt och svårt säger fadren hvar bokstav tydligt först, pojken efter och så går hela ordet 'som en dans'. Med en hastig studie av de begge huvudena skall jag nu börja måla på den stora duken medan jag har mycket i minnet som jag vet är orätt på studien. Sedan åter modellmålning.

Jag önskar Er ett friskt angenämt liv der ute - här sjunker man genom snön. Lärkan och kråkan äro pratsamma.

E.t. H.S.

Vad betyder pappret i ett kärt brev. (Anteckning i marginalen)
Min helsning till Norden och friskheten. --"

Hyvinge 19 20 - 17 {-- överstruket}

20/IV {E.R.}

Käre Herr Forstmästare

Vad det gjorde mig ondt att veta Er på väg till ödemarken med feber i kroppen, och ett väder som liknar det i boken - gud välsigne föraren som ej ville gå. - Jag ser att Ni ej fått mina brev, och de äro ej glada heller. Borde ha passat på just det ögonblick Ni var hemma, men då var jag i en osäkerhet om P.grad som jag ej vågade tala om. - Lämna allt, gör Er bara frisk igen, man måste se på huvudsaken. Jag vill säga Er att min nya sorg är något jag anar, min brors hälsa. - jag kan ej oroa min mor med sådana aningar, och Ni tiger nog.

Vad är här att säga, här har ju livet varit lätt, men när Ni talar om vårbeklämningen får jag ett namn för det jag känner. Det händer så mycket nu, allt är i rörelse och man är, på visst sätt, med i kampen (i dag föreslår A.B. Strindberg en separatutställning i höst) och vet Ni - jag har så tråkigt, ledsamt, ledsamt. Vad vill jag då? se färg, målning? hvem vet om det hjälper. Ni ger så mycket, och det är min glädje, men kanske kommer jag att förstå det riktigt först sedan Ni ej mer ger, människan är sådan, hon äter sig mätt och vet ej av det. Och så säger jag mig sjelv sanningen, det är ålderdomen, nu skulle jag sitta i en vrå, ett litet stilla arbete, verldskampen utanför. I den kampen är Ni med, och vad jag gerna ville se Er på Er rätta bana först, förrän ron kommer.

Men att slita ut sig, varför, människan är underkastad vissa lagar, en maskin också, den behöver ersättning för kraft, bränsle, det få vi ej gå ifrån. Och vi komma längst när vi minnas det. Ni menar jag.

Det var om fransk konst jag ämnade tala denna gång. I Köpenhamnkatalogen såg jag Degas' flickhuvud och skall be fr. W. att få se det igen, och allt hvad hon har av Constantin Guys, och så skall jag ha min glädje av det, såsom Ni. Snart får Ni Er katalog tillbaka, men ej i dag.

Aldrig är ju konst sådan man väntat, den gläder ändå och man finner något man ej väntat, något vackert. Kvinnor, damer, så i målerisk dräkt, ville jag gerna måla - som Ni beskriver Guys. Jag drömmer jag sitter i min håla i Paris, målar all dess härliga [- överstruket] färg och grace, och när det skymmer vid middagstid kommer Ni någongång till matstället och jag får höra hvad den unga stormande världen har för sig. Är det inte trevligt. Och snart är det fred. Nu för ögonblicket torkar jag skorpor i kakelugn, och tänker ibland på morgondagens kamp med barnets röda sammetskolt, det är inte lätt. Lyckligtvis har jag mycken erfarenhet av det lilla stillebenet med äpplets mörkröda sida mot den gröna, och ljus fond.

- Och vår snälla tvätterska har blinkat mot oss hemlighetsfullt och sagt att i sommar när det blir ondt om mjöl skall hon tänka på oss. Hon är från ett torp - hämtade nyss en present, en riva memma med russin i, godt. - Och i sommar skall jag få se Eder välbevarad det är min tro. Hvarför tänka mörkt. det är trötthet bara efter vintern Ni har

nog sett att jag varit trött dessa år.

Er tillgivna Helene Schjerfbeck.

med helsning från min mor.

Jag skall tänka på Strindbergs förslag att utställa i höst tillsammans med Fr. Thesleff. Men har jag ej skyldigheter mot Hr. Stenman ? och inte vill jag föreslå honom att utställa mig. Måste tänka. {Anteckning i marginalen}

Detta är osammanhängande men jag är upprörd. {Anteckning i marginalen}

Hyv. 23 apr. - 17

H.F.

Det var då väl att de 6 dagarna är förbi och att ödemarken släppte sitt tag, det var hemskt att tänka på det. I mitt sista brev var jag så upptagen av annat att jag glömde fråga Er mening om den utställning, jemte Fr. Thesleff, som föreslås hos Strindberg? Den Fr. Norström som egde "Flickan vid spiseln" är nu död tror jag, hennes släkting Magister Ernst Nohrström [h tillfogat efteråt] var länge disponent för Atenéum, hade sin våning där, och vet troligen hvar taflan är nu. Om jag kunde måla det där barnhuvudet nu skulle allt missmod försvinna, och mannens huvud kunde man med arbete få medelmåttigt kanske. - Min mor var glad att Ni kom tillbaka. Här är kärret bart och bofinken sjunger. Sade jag att jag köpt en gammal mjölsäck för att preparera till duk. Behöver Ni zinober snart?

E.t. H. Schjerfbeck

A.B. Strindberg säger i sitt brev att de företrädesvis handla med konstnärers egna tavlor.

Tänk att se det vackra när man blir genomblöt av regn, töväders - brevet är ett mästerverk. [Anteckning i marginalen]
Mer om konst sedan. [Anteckning i marginalen]

[Postkort]

Hyvinge 29 apr - 17

Herr Forstmästare.

Ni gör rätt i att påminna mig om revolutionens moder som hållit ut, här är nu också lugnare och bättre, nattro. Jag målar, börjar med stora tag, tonen är svår att finna som alltid - och Ni blir missmodig efter 2 timmars arbete. När en sak är förstörd då gör det ingenting huru man målar på den och då gör man det bästa, så fri är man. Om Ni vill göra mig glad så håller Ni ut.

Jag tänkte aldrig på att någon skulle se på mina tavlor i P.grad, så som Ni drömmer det.

Om den franska konsten var det jag ämnade skriva. Hvad skall man ännu säga om den. Undra ej på om det måleriska hos en Degas, Guys frestar mig, vi ha ju lov att leva i färg och ton. Med 'modern' förstod jag de unga och deras nyhetssträvan 'godt' kan ju finnas i alla riktningar, och ingen tvivlar väl på att Ni ej är i spetsen för det som ut ur hjärta och själ vill hämta skönt och nytt Ni blir alltid modern i den mening. Men jag hade väntat en stor entusiasm inför den norska konsten, nu ser jag att Ni intar en sjelvständig ställning t.o.m. inför Munch. En sjelvständig ställning är-det [-- överstruket] som går framför alla riktningar och derigenom (är) [E.R.] den modernaste. Att Ni der ute skulle se bättre ny konst och bli mer entusiast för den, trodde jag, och tror. Andra ha satt den norska så högt, de äro ej så kultiverade som Ni.

Dagen före Edert brev med rådet hade jag sagt nej åt S. Strindberg, ville ej låta det gå över den betänketid jag anhållit om. Jag har just fått min frihet och tänkte åter på att binda mig! Det var min frihet jag sade var skälet till avslag - och att jag frågade mig sjelv hvarför jag övergav en konsthandel som jag alltid varit fullkomligt nöjd med. Min bror hade frågat Hr. Stenman om jag på något sätt var bunden vid hans firma och han sade "på intet sätt". Nu kan det hända det blir utställning hos honom i höst, men jag tänker ej på det, är ej bunden. Det der att vara med som kvinna bland kvinnor har också hållit mig tillbaka, hellre en obemärkt människa i en folkhop än en framträdande plats för att man 'fastän kvinna' gjort något. Engång var jag med om kvinnornas utställning i Ateneum, för att det var osäkert första gången, sedan sade jag nej.

Min bror har sålt den gamla juden för 10... till Hr. S.man och jag känner mig lugn och lätt i sinnet fast det är obehagligt ty jag hade skänkt honom tavlan. Nu har jag ej mer tanken att jag varit någon en börda i livet, och han kan behöva det bättre nu än förr. Jag har det så bra, och jag kan arbeta för mig nu. Hufvudstadsbladet har kanske ej fått det Ni skrivit ännu, eller är Ni för långt fram om dem i åsikter.

Och om böcker skulle jag tala. Man har så mycket av Br. Karamasow, hvad jag var helt inne i det. Ännu tror jag Dostojevskis huvudtanke i den, och annars, är ödmjukheten. Sedan läste jag Nalasagan, vacker mjuk och lugn - och rolig, han glömde att tvätta sina fötter och så steg en ond ande

upp i honom ur jorden. Måleriskt när hon irrar i sin halfva klädnad och gatpojkar förfölja henne.^x Och nu har åter ett bokpaket kommit. Man tänker hvad Ni alltid varit fin, vänlig, uppoffrande och god, Ni gör livet lättare och gladare för mig. - Det var med fruktan jag öppnade en bok, Ni vet nog varför. Men då blev också mitt hjärta lättare - det var ej ohjelpigt. [Del av mening bortklippt] skall det tryckas något bättre åt Er, och alla de skizzer och försök jag då [-- överstruket] nu gjorde vill jag nu ge Er, det är lyckligtvis ej sådant man sätter ram på. Och vet Ni en enda förtjänst har det gamla märket, det är ej skrikande, påträngande, med stora englavingar, svart o. hvitt, effektfullt. Men i boken med märkena såg jag att andra också ha flere ex. libris. Och sedan skall jag titta på innehållet i böckerna, det går långsamt när det ej finnes olja i lamporna och dagen har sina plikter, och sitt arbete.

En gång såg jag ett par Calypsoblad sticka fram, nu är det åter snö över allt. Jag undrar på vädret der uppe men mest på Edra ord "då gör jag en promenad längs åbranten i Torneå och tänker på den skarvfärd i Kemijärvi ödemark - som aldrig blev av. - ." Ja, tack för att Ni uttalat Er så bestämt och långt om mina expositionsfunderingar, jag tager Er tid men är tacksam. Jag hade nog litet en känsla av att jag blev ett bihang till Fr. Thesleff men tyckte det var egenkärt att ej vilja vara det. Helst låter jag ändå bli.

I går hade jag här till signering ett par landskap från

^x läste sedan Keats: "a thing of beauty is a joy for ever:"

80 talet som också sålts till Hr. S.man det ena var fast i teckning, begge för resten bruna och tunga. Och för sådant får jag pengar. Nu undrar jag hvad jag glömt att säga och berätta, jag skriver visst aldeles [Sic!] för mycket till Er - vill bara att Ni skall veta huru jag har det i allt.

Och jag är så glad när jag får veta huru Ni har det. Tag det nu vackert med de långa färderna, storma ej i väg.

Er tillgivna

Helene Schjerfbeck

Tycker Ni ej det är tid att bränna upp mina brev om det finnes några kvar hos Er.

Mjölsäcken har kommit från tvätten. [Anteckning i marginalen]

Hyvinge. 3 maj - 17

H.F.

Jag har åter att tacka för ett paket med kataloger, och jag kände mig mycket uppfriskad av det modernaste, skall sednare tala mer om det. Nu ber jag Er säga mig hvad jag får sända tillbaka per post, 'Br. Karamasow'? den sista katalogen som Ni ej sjelv sett? De sista dagarna har jag bara skrivit affärsbrev, sist av sagt mig, även att i höst ha en separatutställning i Konstgalleriet, förslag av Arkit. S-11 Här är frid, ro, intet löfte som står och väntar. Önskade Er en dylik ro

E.T. H Schjerfbeck

{ Postkort }

Hyv. 8 maj - 17

H.F.

En gång när vi begge blivit rika på vår målning slå vi oss ihop för att få ett nytt bokmärke tryckt - nu är jag, för Er del, böjd att upprepa Fru Skulptörens råd i Stockholm.- Det gör mig ondt att Ni, ibland, är 'böjd' - men sen kan Ni åter dansa, gå 5 kilom., har ungdomskraft.

Törs jag tala om Edra planer? Ser Ni för att återgå till statens tjänst måste Ni ju taga afsked från den andra - nå väl, ett par tre år av vila o. målning deremellan - Ni återvänder om Ni vill till skogen, allt är fritt. Och huru kunde ej en man med kraft leva i Frankrike t.ex. är han icke rik så arbetar han 2 - 3 timmar dagligen i en bondgård. målar, ser, för resten. Det är ett sundt liv, och där behövas män.

Här äro drömmar, drömmar och bli ej verklighet, och här är bara en grå vägg som skall ge ton åt allt, en ton som passar mig. Det är något hårdt i Hyvinge tonen, det finnes ingen fuktighet, mjukhet, det verkar ända in i ens rum. En dimmig dag är det vackert inne hos mig. - Gult och ocra, det är vackra färger i gräset^x - och byn är nog mycket bättre målad än Ni sjelv tror, man ser det först efter ett år."Naturen står ännu störande i ens minne" säger v. Gogh när han kommer hem med en målning, han arbetade om den sedan till det Ni vet.

^x omkring Er.

Jag var så glad att Ni målade. Och den der motviljan att gå till arbete har jag hvar dag, skulle ej gå till det om jag ej måste, det är så stora, tunga krav som sättas på en, man ryggar tillbaka. När man sedan målar glömmer man det. Men jag vet också hvilken hjälp det är att ha kamrater, när alla gå till arbete går man med, när alla samlas till middag ha alla ett stycke kamp bakom sig, hvila ut. Det är konstnärskolonins fördel, det blir mer gjordt, det finnes inga andra intressen.

Om man i livet ej oroar sig så mycket hade allt kanske redt sig förr, men man oroar sig och tänker på att 'barn äro egoister'. Nu må der vara frid. Och Ni ser allt så poetiskt, så vackert, det ger en droppe mildhet i mitt liv och gör godt. Tänk på v. Gogh, brodern var hans enda stöd mot en verld. Och nu vill jag glömma verlden, stilla skall jag arbeta vidare, och önska att Ni även kunde det. Ni har varit en vän för mig i mitt arbete - som inte är så bra som Ni säger - och det gör godt att någon är vänlig. Har Ni många exemplar av de fotografier av Edra tavlor som Ni visade, det är en djerv fråga, Ni förstår den nog.

I dag avgår Er katalog, Sager-Nelson Bourdelle, Derain, Vlaminck intresserade mig så, jag lärde av dem. Mindre tyckte jag om Nadelman, Leander Engström liknade de andra. En typisk Metzinger, och mycket starkt och vackert.

Jag skriver med blyerts emedan jag har ett litet sjukt öga, ett brustet blodkärl som gör det rödt. - Jag tycker också om regn o. blåst, kampen. I dag är ändå blåsten osympa-

tisk, kall med en snöflinga då och då ingen värme alls.
Om jag kunde ge Er den kraft som jag sjelv fått av andra
när jag var osäker och vek - man gör bara en dag i sender
det man skall göra, så blir allt bra
E.t. H.S.

Jag har varit generad för att jag skrivit så ofta, Ni bränner
ju upp det.

En del böcker har jag läst, Tchehoff [Sic!] (hvad livet
är sorgligt, är det slappheten i ryssens karaktär som gör
det) G. d'Annunzio, också sorgligt^x, och Hamsun, den var
nog frisk, kanske ej så poetisk som de andra av honom.^{xx}
[Skrivet på särskild lapp]

^x Giovanni Episcopo [E.R.]

^{xx} svärmare [E.R.]

Hyvinge 9 m. - 17

H.F.

Fick i dag Edert kort, och skulle vara tacksam om jag en annan gång fick låna "Flamman" som jag tyckte mycket om. I dag även ett nytt brev från Ark. S.11 som säger att jag något missförstått hans mening, han hade tänkt sig en samling av endast äldre arbeten utställd i Galleriet, och frågar om detta ej förändrar mitt beslut i frågan. Jag tycker nu att då jag alltid har så litet ville jag ha både äldre och nyare på en gång utställda. Hvad säger Ni? Jag skriver till min bror och frågar om han alls talat om en utställning med Hr. S.man, innan jag svarar. Inte skulle den utställningen bli så stor. Och nu antager jag tavlorna komma hem från P.grad. Och vad vet man om hösten, i dag är man åter oroad. Kallt och blåsigt ute intet arbete på några dar inne. Annars allt väl.

E.t. H.S.

{Postkort}

Om bara äldre arbeten exponeras blir marknaden full av dem och det finns ej köpare till nyare. Icke fördelaktigt!

{Anteckning i marginalen}

9.V.17 {Poststämpel}

Hyvinge 14 maj - 17

Goda vän,

Jag vet ej hvad det är livet ej givit Er - i Ert nästsista brev - känner mig osäker och får väl förbli det.

Det Ni skrivit om Er sjelv har varit mig kärast, förtroendet, eller lika kärt som Er vänlighet. Jag ber Er inte mer om det, det må man ge sjelvmant. Tron på Er framtid har jag kvar.

Min väg har varit mörk och jag kan väl aldrig säga Er allt, först när hoppet var borta gav livet något. Det ger nog åt Er också, det är rikt.

Skulle jag vara yngre, frisk, hvad kunde det ej ge! Pariser-idyll. Nu är Ni mycket snäll och erbjuder mig böcker - hvad är Ni ej i mitt fattiga liv - Se, för dåligt minnes skull läser jag gerna mer av en i stöten, nu Tschehoff [Sic!] som jag tyckt om, och så det Ni föreslår. Calderon, Prudhomme Mistral. Mäeterlinck 'Joyzelle'. Murger och Hoffman, känner jag inte alls och hvem är den mäktige Jensen? Almqvist o. Key har jag läst. Hvilken lång tid Ni offrat på Er lista och en sådan skatt Ni eger. Ännu har jag olästa böcker här - tyckte om E. Brownings Portugisiska sonetter.

Arkit Strengell fick nej. Det blir hos Hr. Stenman när det blir. Ni vill ännu hjälpa mig, och Ni har hjälpt så mycket redan med råd, och Edra tavlor ha rest på osäkra vägar i mer än ett år. Vi få se hvad hösten hämtar - jag kan ej be om dem.

Fred -

Det kommer ej på min tid.

Jag tyckte jag genom min okunnighet ha varit orsak till stora utgifter för Er, det med tryckning av något som ej blev så som Ni borde ha det. Skall ej mer tala derom när Ni är snäll och nöjd. Mycket störande är det märket ej. När jag får mod sänder jag de första utkastet, de finnes här och äro Edra.

Marie Wiik säger att människor är tacksamma och förtjusta när hon målat dem - och ändå känner hon ej "icke nöjd"^x. Hvem är lycklig. Hvar och en får kraft för sitt mål, Ni med. Jag arbetar stilla vidare.

15 de.

Jag kan ej mer skriva, har liksom stannat och tänkt - hvad har Ni ej allt gjort dessa år, Er tid, allt - åt en gammal, sjuk, fattig kvinna, det är så stort, jag förstår det ej. Det är vackert, vackrare än något konstverk och Ni skall en gång få det igen. Det var meningen att detta skulle vara en helsning innan ödemarken tager sitt barn igen

Er tillgivna

Helene Schjerfbeck

^x hon "vet ej hvarför".

Hyvinge. lördag

18/5 -17 [E.R.]

H.F.

Ni bjuder mig åter så stora tjänster, så mycket av Eder tid - och jag tager emot det. Ni har förr hjälpt mig i sådant, av godt hjärta och vill åter göra det. Ja, vill Ni bli min representant i utställningsfrågan, Ni och jag tänka lika om konst, det är ingen jag har större förtroende till, jag tackar Er redan. Min bror som talat i frågan med Hr. Stenman är med och han är i konståsigtter helt konservativ, i Edra kataloger tyckte han endast om herden som dricker och en Ingre-kvinnofigur, tycker om Repin. Jag måste förklara hvad Ni går till mötes, Ni måste betänka Er. Ni skulle vara min representant (jag som målat det må ju få bestämma något) och jag skulle under alla förberedelser utställningstid och efteråt ej säga, ej bestämma något, få stå utanför, ej behöva veta något om allt. Det skulle jag tycka om. Men se jag kan ej heller stå på Er sida om der blir något obehag, delad mening - allt måste sägas nu . min mor är så svag för sin son att jag aldrig får säga ett ord emot, aldrig fordra räakenskap för ett givet löfte, aldrig fråga 'hvad har det blivit gjort med den tavlan' t.ex., då får min mor en hjärtattack, det blir så förfärligt, hon är svag och gammal. Jag har fått stå emot Konstföreningens Direktion förr, taga emot skriftliga förebråelser och ej fått säga sanningen hon har tagit

det löftet av mig. Nu ställer jag Er i en mycket obehaglig ställning - kanske - - och kanske allt kan avlöpa lyckligt -. Betänk Er väl. Jag skriver nu upp hvarje tavla som jag minnes, Ni vill kanske sedan, när de äro samlade, välja bland dem. Min bror skriver om Hr. Stenmans 'nya lokal' som blir färdig i höst, och Hr. S.man lär vara villig att arrangera det då. Han har förut nämnt Er som "en av de få kännare av modern konst som landet eger" så han är väl glad att få Eder hjälp.

Jag hade litet roligt sista onsdags. Min bror hämtade två gamla studier till signering, Arkit. Strengell hade varit hos honom och önskat köpa något. Det var efter mitt avslag der jag nämnde handeln med arbeten som ej tillhöra mig som en av orsakerna. Man får se sedan om han tager dem.

Av rysk kritik har jag ej sett så mycket som en centimeter i H.bladet, eller andra tidningar. Nu talar jag bara om mig, men tänker att det Ni säger om ens sätt att bedöma egna arbeten också kan tillämpas på Er sjelv. Ni har ej fått fram allt. "Pojken i sydväst" är tecknad på ett papper som då (St. Ives perioden 1889) brukades för reproduktion i tidningar, pappret lägges mot stenen, sade man. Tonen underlättade arbetet, ansågs det, man lade i en skugga, skrapade ut dagern - jag hade för slö kniv det gick illa. Namnet vet jag ej på pappret o. sättet.

Jag hoppas på Argus, det passar bättre der än i H.bladet som bara skrev om fester och fina loger på operan i P.grad

Och Ni har varit i Sverge - igen! Jag har begärt mycket när jag begärde fotografier - det var för att jag längtade

efter dem.

Jag känner mig inte alls lycklig. Friden är också slut, det är nu osäkert huru länge vi äro Hyvingebor emedan det är fråga om att gården där vi bo skall säljas till 'fabriken', de behöva arbetarbostäder och här står ej att få hyra något, ännu mindre för oss. Jag tror det ej afgöres förr än i september, jag får måla färdigt - sedan Ekenäs kanske, vet ej. I H:fors med dess höga trappor kan jag ej bo och vill ej heller - det är dyrt och tröttsamt att hvar sommar draga ut på landet. Men man måste tänka för sig.

Har jag tackat Er för att jag återsåg "Flamman" och för kritikerna! Av Brunius får jag mest, den bästa översigt^x, och Gregor Paulson (G. Pauli?) skrev om Munch o. Werenskiöld [Sic!] bra i mitt tycke. Nu börjar jag läsa Hansens "Österut" - der man kan "leva när man är usel o. föraktad". Läser ej fort, det är mörkt här om aftnarna

En sak tänker jag på om nätterna, utom många andra, jag minnes de bakelser man fick i Florenz med piniekärnor på, fin mandelsmak, godt. Säg är vårt tallfrö så litet, och finnes det så litet, att man ej kan tänka på det som näringsmedel nu, barn kunde samla och kotten är ju värdefull som bränsle, och landthandlande kunde köpa upp. Det finnes kanske för litet.

Jag målar - och måste åter teckna. Barnhuvudet blev för löst o. konventionellt, har åter tecknat det hårdare och har det troligen för individuellt - när det är torrt skall^x av norskt o. franskt, Frankrike är den brunn der konstnärer ösa, luften gör allt mjukt o. vackert der.

jag måla mjukare på igen. Mannen skrämmer mig mindre, han är också en bisak. Kanske är det mycket bra som Ni målade i febril fart - och ser Ni "Byn" har redan vunnit i Edra ögon!

Det der med Ekenäs är så, att det är så långt från den väg der Ni reser fram, jag blir så ensam. Men kanske reser Ni då långt härifrån. Tack än för det vänliga förslaget att hjälpa mig - vet Ni framgång skulle ej göra mig lyckligare tror jag - se något av en verklig konstnär det längtar jag efter.

För det stora offret av Edra egna tavlor tackar jag särskildt, skall säga till min bror att de stanna i H.fors, assureras.

Er tillgivna

Helene Schjerfbeck

Hyvinge. pingstdag.

27-V-17 (E.R.)

H.F.

Tschehoff (Sic!) som ankom för några dagar sedan, och jag nu till hälften läst, skriver visst ytterst fint, känsligt, icke sannt [Sic]? Efteråt har jag en befriande känsla av att ej mer leva under ett sådant tryck som hans personer, är tacksam för att jag kan njuta av något, vara intresserad - och tro något, glömma mig sjelv en stund. Derför har Ni kanske också glömt honom, Ni är förbi den stämning han ger. - Just nu hämtade postiljonen ett brev jag ej fick där nere i morgse - Så mörkt det är, huru skall man hjälpa ~~hvhvem~~ kan hjälpa? Om man bara kunde upphålla ett liv, hvar och en en.

Där nöd nu ren - här oförstånd.

- - -

Här har man tänkt läsa en bok under hæggen i dag, den har små knoppar, 3 - 4 varma dagar ha vi haft.

Och jag har stor rikedom, på böcker på värdighet, och ännu vill Ni hjälpa mig. Det brev däri jag försökte tacka Er avgick på samma gång som korsbandet, Ni säger ej om Ni fått det. (Der var något fult i det som jag mycket ångrar, gammal bitterhet - försök glömma det.) Huru skall jag kunna taga av Er dyrbara tid? men Ni erbjuder det så storartadt snällt att jag tager igen. Ni får göra allt som Ni vill.

Min bror var mycket glad att Ni skrivit till honom och har nog svarat Er ren.

Om jag kunde göra Er en liten glädje någongång.

icke väntar jag framgång av expositionen i höst, så utmärkt är jag inte, der är alltid något svagt och dåligt i hvart arbete, icke starkt och jämnt som tager sig bra ut i massuppvisning (Halonen?) Här målas men det går långsamt framåt - och nya saker börja fresta för tidigt, icke så att det som är under arbete skulle förlora intresse, men det förströr. Och allt ännu kännes det lugnare när man tänker på framtiden, jag kan undvara en framgång får fortsätta att måla ändå.

Av Künstlermonografierna eger jag ett par, men icke Millet, Meunier, ej heller Reynolds. Någongång i framtiden får jag kanske se dem. De tyska känner jag ej mycket, men har nu motvilja mot det jag minnes.

Angående flyttningsplanerna veta vi ej mer än sist. Helst skulle jag stanna här och taga en annan lokal i samma gård, der är 2 rum för min mor, det ena blir kök, och ett mycket stort med bra ljus för mig. Vi passa på när det blir ledigt en gång.

Nu lever man för dagen, vågar ej tänka långt, och icke drömma om det som ej kan komma - ungdom, kraft.

Hortensian är vackert blågrön som för ett år sedan, en egendomlig fin färg - och Calypso har 7 knoppar, jag kan ej tiga med det tills de äro utslagna Jag känner medlidande med den de ha det ej så bra som de borde ha det.

En hälsning från min mor som är kry nu

Härnäst hoppas jag kunna berätta Er något.

Tack för att Ni skriver till mig.

Er tillgivna

Helene Schjerfbeck

onsdag.

30-V-17 [E.R.]

Först fick jag fotografierna, sedan den vackra helsningen.
- Också här har det regnat litet - nerverna få ro.

Fotografierna gjorde mig mycket glad för Er, och även för min skull - att ha dem, se dem. Der är så mycket vackert i dem och ej sådant man ofta ser. De äro så fasta i teckning, färg ser man der med, och vet att den finnes. Den med tallen och barnen är så vacker, de andra lika vackra stämningsfulla. Om den från Paris ville jag tala särskildt - där ser man den franska gratien i landskapet, något mjukt färgrikt, bedårande, och om Ni, som jag tyckt mig märka, sätter den högre så tänk på att där ger naturen ren det måleriska^x här får man kämpa hårdt för att vinna det. Jag vet ej varför men Frankrike är nu målarens land, när jag ser denna tavla vaknar längtan, den som jag inte får tala om, inte Ni heller.

Jag njuter mycket av dessa 4 fotografier och tänker på dem.

Säg inte att jag duger till något, mannens huvud på tavlan har nu flyttats 3 dje gången och jag vet att det ej kan målas färdigt då går allt uttryck bort. Ingen färg har det - kläderna få ge färg.

Säkert är Ert våldsamma landskap bra, förstör ej med övermålning.

^x Hyvinge, södra Finland.

Och så skrev Ni något hemskt - Er stämning växlar - är det ej rikedom? Det var visst trevligt i Er kammare då vid midnatt.

Hvad var det för ett år sedan? - Nej, ingen fråga.

Här vända 7 små Calypso sina huvuden mot norr och aftonsolen ser ett tag på dem innan den går ned. De ha stark färg och äro en glädje - en rörande glädje. Allt annat är nu ljusgrönt.

En gång än måla studier som i ungdomen - bara studier av allt som lockar - det skall jag göra.

Nu leva vi i vårstädningarnas tecken och nästa vecka skall jag företa något, öva upp min resförmåga.

Tack för helsningen

E.t. Helene Schjerfbeck.

lördag afton.

16-VI-17 [E.R.]

H.F.

Det är angenämt att mötas av violer när man kommer till en stad - en stad, violer det blir ett minne, ett intryck.

Jag har längtat att få säga hur det slutade. Naturligtvis var jag ganska trött några dagar efter, är ej van att gå 2 1/2 timme som i galleriet, och alla intryck dertill, 17 års utveckling att följa med och det gamla att omvärdera. Och det började redan på hemvägen, det kom en tung börda över en, allt det som bara blivit svart och dödt med åren hvad det vägde, tog ens livsmod, och ens egna verk voro värst. Många dagar efteråt kunde jag ej tänka på annat än Edra tavlor, det var min enda glädje att Ni skall ut, är ung^x och skall njuta. Intet sätt att måla gör en väl lyckligare an [Sic!] Ert - gå i naturen, njuta, och efteråt samla alla krafter kring arbete Det var min enda tröst.

Tro nu ej att jag glömde v. Gogh Cézanne, Sallinen, jag var glad att allt det fanns, det andra fick bara övermakten, det som sjönk. Van Gogh blev det starkaste intrycket - men sen gick det som förr i Paris, jag minnes Cézanne längre, bättre än v.G. som jag såg mer uppå. Sallinen har jag kvar i minne och är glad åt. Av Munch fick jag ej mycket, det var ej tid för allt. Och så frågade jag mig hvilken väg skall jag gå? inte är jag ju v. Gogh, Cézanne Det blev nästan förtvivlan - och så kom ett anspråkslöst svar...

^x Guys, liksom P. de Chavannes, var 40 år när han började.

Och nu har den strejkande efter en vecka gått till arbete igen.

Maria W var här - vi komma allt längre från hvarandra i konstsyn. Hon ville ej låna Flamman med de andra, hatar det. Hämtade mig Köpenhamn - Franska utst. katalogen mycket olik den svenska - Ni får se den här.

Ja - jag har ofta sett ut genom fönstret, det blev sagt något om början av veckan - men inte har Ni ju tid.

Jag gungar just nu mellan björkarnas stammar, i hängmatta, och trycker armarna mot sidorna när toppar vajar i vinden, och ändå blir det så här illa.

Min mor sänder sin helsning. I afton går jag ned med brevet.

Er tillgivna

Helene Schjerfbeck

Har varit ung medan jag läste 'les Bohémiens'. Är Ni ej ibland förvånad att jag ej är chockerad och gammal - äldre än jag är.

Jag har här ett par Guys som jag tycker mycket om, och vackra Whistler. M. W. tyckte ej om Guys, vi kunde ej njuta tillsammans, annars var det roligt.

22 juni -17

H.F.

´Impressionismen´ kom i dag - och det betydde att inga affärer just nu draga Er till södern.

Tack för boken, vid hvarje återseende finner jag nu i den, ser nu än mer hos Cézanne och finner Guys något annorlunda sedan jag sett ett par till av honom, mycket vackra. Cézanne, det blev till slut det som gjorde mig mest godt - först trodde jag det var för att han är en gammal bekant - märker nu att det är för att han är mitt hjärta närmast, utan reflektion.

Där uppe var det v.Gogh. Vet Ni det som där förvånade var att de ej voro våldsammare i färg. Gauguin och han - de äro ju fina den sednare dämpad - det var ej precis en missräkning v.Gogh är ju strålande klar i sin blå himmel. Gauguin måste jag se mer på.

Nu är här så hett, man håller sig i sitt rum där det är 30 gr. ´Där det är tallar är det hett där det är granar är det svaltt´, hörde jag i dag Calypso går i frö, vill Ni ha ~~en~~ av dem?

Man kan nu ej arbeta för matthet och sus i öronen av hetta, man gör då bara dumheter. De dagar jag målade tog jag till nödhjelpsfärgen bleu de Preusse, den kan vara vacker. Blev rädd för Zorn's svarta som dött på några år.

Inte beror det ju på det. är det vackert känt och enkelt sagt så må också färger offras. Men det var så att jag sökte mest färg nu i Atenéum, kan ej medvetet sätta mig in i en känsla, fort - och så till den nästa - Detta skulle vara min midsommar helsning dit upp, där allt är vackert - ty jag ser det med Edra ögon, och Ni giver blott sköna gåvor. Vad detta hos Er verkar lugnande och godt på en överretad.

Er tillgivna

Helene Schjerfbeck.

Edra tavlor ha kommit, oskadade.

För ett år sedan var Ni i Kittilä, hvar är Ni nu?

Hyvinge 4 juli - 17

H.F.

Här är allt bra, var ej orolig.

Kanske Ni ej fick min midsommarhälsning, brevet var öppet på ena sidan och någon annan har kanske fått det.

Sköna dagar har Ni haft, det ser jag, och Ni behöver dem, behöver sol. Och jag tänker på den der asfaltbiten, skulle gerna ha den, med lukt och allt.

Jag har känt den frid Ni sände från Calypsofälten - en ljuflig tid har det varit. sommar och frid i sinnet, och ett stilla liv med bara målning framför en, målning för kärleken till konsten. Och jag vill ej bekymra mig mer om det blir dåligt, bara måla som stunden ger det.

Mannen och barnet är nu ett kaos av penseltag.

Resan lärde att världen som skriker om jobberi ej passar mig. De sista 2 - 3 åren ha motsvarat Edra resor av och an, en tids bråk för att sedan vara fri. Ännu ett försök i höst - och så in i min vrå, min kära vrå der tavlorna bara radas kring väggarna. Bara se några goda tavlor ibland^x, det vill man, och se värmer.

Min mor sade en dag 'när det blir fred kunde du fara till Norge igen för din hälsa' - det gav som en elektrisk stöt - kunde jag vara människa ännu? leva litet som andra? ja. Ensam reder jag mig nog, helt sakta.

^x alla Guys som vi sett finnas i Samling Heymel i Bremen

Något jag också sökte på "resan" var en ny linje på landskapet, jag hade ett stort program för den dagen, och just innan vi gled in på Hyvinge fann jag linjen, der stod åsen skogsbevuxen, mörk mot himmeln. Och nu känner jag att den står der hvar afton, fast man ej ser den härifrån. En afton for jag dit (med gästgivardrängen som en gång, drucken, antastat mig, jag hade mod) men vägen låg lågt och man såg ej åsen som från den höga banan, och dit upp kunde man ej kliva över Hyvinge kloakvatten och moras, får ej heller måla på banan. Sen ville jag gerna måla en ung mjuk flicka, en dam, och färgrik. De judiska äro så hårda, rovfågellaktiga i år. Bara en dam från sanatoriet var bra, en enorm näsa men något mjukt i det hela, och med henne en liten flicka med långa svarta lockar, något lik den lilla 'fosterbrodern'. Det hade blivit min tavla mamma och barnet om igen. Man får ej heller sådant folk. Sahrms äldsta flicka är frisk nu och så nätt igen, hon är åter på fabriken. Nu lockar sommaren henne ut, men hvem vet i höst -

Jag har skrivit så mycket om mig sjelv men jag har tänkt på Er, mycket. Jag önskar det må gå Er väl, att poeten, konstnären må få leva njuta och verka. Hur var det, jag fick en bok med två poem av Verlaine av Maria Wiik, läste dem, men Ni lärde oss begge se det vackra i dem. Nu har jag läst Hoffman, en mäns hjärna skall det vara för att ej mista tyglarna i den fantasins flykt, men han håller dem fast, och det är roligt att läsa det. "Allting tjenar Herren" jag tror i det är den största friheten.

Och nu skola vi måla - och en gång mötas vi till middag på ett crêmerie - om Ni ej har bättre middagssällskap då, hvilket jag tror. Här är sommaren långt skriden, regn och värme ha växlat, fågelungar komma ur boen och allt har redan före midsommar blommat ut. Nöje på färderna der uppe önskar jag Er, och tycker Ni är det finaste, snällaste menneske som rikt har delat med Er.

Er tillgivna

Helene Schjerfbeck

Har sålt en liten tavla, höstackar, till Konstföreningen, 500 m. helt liten.

Min bror ber oss ut till Tavastön men jag kan ej offra den tid resan och hvilan efter skulle ta Min mor skulle kanske ej heller tåla vid det mer.

juli 11 - 17

H.F.

I skuggan av två rosenträd i en kruka tackar jag Er i dag för all vänlighet i går. Ni var mycket vänlig och kom ihog [Sic!] en av mina många dagar med en vacker helsning och blommor, och jag hade en så trevlig dag.

För stort är det erkännande Ni givit min målning, har alltid varit det, jag tänker ändå nu, har en människa varit glad deråt en stund så skall jag ej vara bekymrad för mina fel, jag är rikligt belönad för kamp och förtvivlan. Det Ni skrivit har jag ej hört något om, fick bara en liten misstanke i våras men sköt den ifrån mig - något i en tidning kanske - jag förtjenar det ej. Nu har vi länge levat utan tidningar. Här har varit frid.

Om en stund kommer modellen, jag ville bara säga att jag hade en god dag i går, och sända ett tack!

Önskar Er lyckliga stunder i naturen!

Er tillgivna

Helene Schjerfbeck

En helsning från min mor.

Huru kan man passa på dagen med brev och blommor när man är norr om polcirkeln?

sednare.

Modellen, en Fröken, har gått, jag skall måla henne bara efter naturen. Huru få unga kvinnor det är som ha någon mjukhet, det är ej alls som Guys´ krinolinprydda dam. Kvinnan har fått manliga linier och är skräddarsydd.

Hyv. 18 juli - 17

H.F.

Nu skriver jag kanske allvarsamt ty jag är glad och allvarlig i dag.

Ni är människan som giver rikt det Ni äger, skönhet och ro - hvar gång Ni kom, hvar gång Ni skrev, målade, blev der ro i mig - efteråt - jag levde andligt upp friskare - Och nu går den rika strömmen till en hel verld. Det är vackert, och Ni behöver inte tänka på det, gör det bara - med en mans styrka och enkelhet i greppet nu.

Det var vackert i det lilla torpet der man bara behövde öppna dörren för att vara i den stora rena naturen. Så skall jag ha det engång - enkelt, rent, några böcker för vintern, några tavlor i en stuga.

Här ville jag stänga fönstret en varm natt, det slog en doft, en vällukt, emot mig, det var linden som blommade och jag stod länge i fönstret och tänkte - den tid jag har kvar ville jag bruka till målning. Min längtan har icke slappats.

En afton hade vi ett stort nöje, Fru Hertzberg, f. Rein, höll ett litet föredrag här om en kvinna "som inte fått skönhet lycka, rikedom eller någon stor begåvning" - Lotta Lönnqvist - och ändå gjort en stor gerning - hon gav Kivi möjlighet att fullborda sina bästa arbeten. Jag såg i minnet hennes den [-- överstruket] långa magra, något bleka kvinnan

och tyckte att ett sådant liv hade jag gerna levat. Men hon kunde förstås inte se över det och förstå det medan hon gjorde det. En annan afton en frestelse - Anna Pavlovna dansade på Hyvinge, men det passade nu inte för oss.

För resten kämpar jag ännu med det der barnansigtet för att få det som jag ser det för min inre syn.

21 juli

I dag har en person skrivit till mig om "herrar Reuter och Ahtelas" bok, och lyckönskat mig till det stora erkännandet - Ni har sett välvilligt och känt varmt som alltid, jag förstår det, men har Ni verkligen slösat en bok på mig. Hvad skall jag säga jag är så liten och enkel, så ovärdig, så svag. Men jag vet att Ni menat det så förfärligt väl och tackar Er, jag trycker Er hand, den hjälpsamma goda - -

Och så skall jag be min bror hämta den - Ni sade att jag ej skall läsa det, en gång, och jag olyckliga förstår ej mitt fäderneslands språk - - - men Ni lovade en gång översätta något? kanske i höst? Denna dag egnar jag åt min mor, och de två följande med, det är hennes namnsdagar. Här är varmt och jag kan ej skydda rosenbladen för torr luft. - Hvad Ni har slösat mycket på mig, av dyrbar tid, av livet.

Er tillgivna Helene Schjerfbeck.

Hyvinge. 23 juli 1917

Ni är en vän. det ser jag åter denna dag.

Och nu vill jag först framföra min mors tacksägelse för boken som kom i dag, hennes namnsdag, hon ser och är glad över det men vill ej sända "sina kråkfötter" utan mina, med hjärtliga helsningar och ett tack!

Och jag - bävade när jag bar hem den - för min svaghet, och nu frågar jag Er är jag verkligen så bra, har Ni ej trollat fram något i avbildningen? Jag förstår hur pietetsfullt, viljestarkt, Ni övervakat det, men var der så mycket måleriskt i självporträttet? och hvar ha de andra fått den kraft de ha. Ni ger mig sjelvförtroende -

Att teckna något orätt är ju menskligt.

Ni har gjort mycket, låt mig trycka Eder hand. När vi se hvarann skola vi tala om det, detta är den första halvtimmens överväldigande känsla. Hvad har Ni ej offrat på mig!

Tack för brevet i går Ni "såg på Edra häften", på hvad Ni förmått - Ni förmår mycket och skall göra mycket än för Er själv.

I detta hem skola vi ej tala om "crémerie" drömmar min mor tycker ej om att det talas om Paris - och jag kan ej hjälpa att konsten drager. Men inte övergiver jag ju någonsin henne, det är bara drömmar. Hon har varit litet trött.

Farväl, och engång hoppas jag få se Er för att tacka

Er tillgivna

Helene Schjerfbeck

Hyvinge. 9 de aug

1917 [E.R.]

H.F.

I ett brev af min bror fick jag veta det jag önskade - vi hade kommit överens att, om Ni tyckte litet om någon målning skulle han ej ge ut den ty jag önskade så intensivt få ge Er ett litet minne av denna expositionstid. Nu ber jag Er vara så snäll och taga den lilla flickan som knyter sitt skoband, är bara ledsen att den är så liten och obetydlig. Enda skälet hvarför jag ändå valde den är att den är ett äldre arbete, och hvem vet om jag sednare kunde få tag i något sådant för att ge Er. Jag tänkte också på ett nytt - men ett sådant kan Ni alltid få - en annan gång. Vill Ni nu vara så snäll och ge den lilla skizzen en fristad, en vrå.

Här är som sist, hett.

I dag talas om en automobilolycka, ingen av personerna äre oss bekanta. [- överstruket]

Nu har jag läst slut - så med känslan bara - och jag har sett Er stora vackra välvilja, alltför vackert för mig stackare, det är så rikt. Och jag tänker att jag nått längre än mitt mål - om man nu har något mål - något annat än arbetsglädjen målet ges sedan.

Ni har givit en stor gåva. Men Ni har också sjelv nått högt som författare jag ser det, som konstkännare och förfat-

tare - och Edra vänner ha nog sagt Er det.

Jag skulle säga det bättre om ej huvudet vore tungt av sömnlösa nätter - hettan. I dag är en vilodag - och sedan hoppas man åter - hoppas alltid.

Er tillgivna

Helene Schjerfbeck.

fredag 17 de aug

1917 [E.R.]

H.F.

Jag önskade säga så mycket att det vore bäst att tåga. Är glad att Ni är så uppe i konstnärligt skapande - och nu är det människosjålen.

Ja, tillit, tillit behöva vi - och kärlek, en gång - ett grand men äkta. Det var en historie - Och han som fick ett nej - men när han gått ett stycke väg var han ej mer densamma, och ej heller hon och kunde ej vända sig om till den punkt der han varit. Det gör förstås ondt, jag vet det, men minnes Ni professorn i Tschehoffs [Sic!] "mitt namn" som såg på sin hustru och undrade om denna feta, slappa kvinna var samma unga flicka som han en gång älskat. Der var ja'et hans olycka. Och ni säger ju också att hjälten var vansinnig. En sen lycka är större än en tidig, sägs det, själen är mer utvecklade då. För resten skall jag sända er en gammal avskrift i brevet, fast den just ej hör hit.

sednare. Finner ej avskriften har visst förstört den.

Och kvinnans monolog - om den kan jag ej säga allt hvad jag tänker, bara att jag tycker känslans art avgör allt. En domare är jag ej.

Ibland drömmer jag litet, jag är i Gausdal igen. då hör jag ett fönster slå igen - och undrar hvilket fönster i "arken" det är och märker misstaget. Eller jag tänker mig en bilderbok av Guys och diktar bilder åt mig, om de mer

´vågade´ tänker jag att det ej är moralen ^x som avgör konst-
värdet -. Nej drömma passar ej för mig, arbeta, leva sig
in i arbetet, det är min väg.

Vet Ni att Er Sallinentavla var så bra att den slog ihjäl
allt annat, man miste lusten att måla. Sen såg jag på Guys
"dam med volangerna" och fick lust för arbete igen.

Om Ni för resten visste hvad det är för en hjälp, för en
hvila, ett brev, eller ett ord, av en som ej ständigt river
ned allt hvad man byggt upp - man får bygga vidare, på
en målning, eller en liten plan, en fantasi som tröstar
en i ens bundenhet och oförmåga. Ni har varit mig en sådan
hjälp.

söndag.

Nu är där storm ser jag Mången gång har jag undrat om
allt det Ni skrev om hvad "livet ej ger, men som skall
tagas", och annat, var bara en stämning hos ´stundens barn´.
Nu bryter allt fram i dikt, hur kunde Ni dikta om Ni ej
känt, tänker jag nu Ni vet att naturen aldrig tröstat
mig i saknaden av en själ som förstår en - hellre gränden
- och har jag sett smått och lumpet där så har jag också
sett rakt in i den skönaste mänskösäl och det håller mig
uppe - att den finnes.

Till Er kommer allt en gång - lycka till på Er diktarfärd
med vågor som gå höga. Skrivet under hæggen en hvilodag.

- - -

Ännu har jag ej hört när utställningen blir, så den är
väl ej så nära. Alla teckningar äro sända nu. Jag är förfär-

^x det moraliserande, konsten har sin moral.

ligt trött och längtar efter en hvilotid.

Er spilkråka {Sic!} med röd tofs besöker oss här ibland. Har jag frågat Er hvad det var för en fågel, hackspett? som gästade oss en gång, stor, med hvitt huvud och hals och en grannröd fläck på hjässan stor näbb, mörk till färgen, svarta band från det röda. Här blåser litet friskare vind nu. Ett folkmöte hålles just nu utanför vår grind.

Er tillgivna

Helene Schjerfbeck

{Anteckningar i marginalerna}

Jag visste det var förstörda plåtar - så som jag såg ut.

Blåsig väder och tyngd i huvudet, det går ej att skriva.

Har sofvit en stund och ser fram mot arbete i morgon.

Ni har visst en bok färdig snart igen, det går med en fart, en lust.

Hyv. 29 aug.

H.F.

Om det går så som Ni befarar att resan ned ej blir möjlig, och kanske allt inställes, är jag egentligen nöjd ty jag har alltid fruktat obehag, ledsamheter för Er. En stor nytta hade Ni gjort. Nu får allt gå som det går - ännu har jag ingenting hört om dagen för öppnandet kanske beror det på det allmänna läget. Jag kan icke få något av mitt arbete, är trött på allt.

E.t. H S

{Postkort}

29.VIII.17 {Poststämpel}